

Matige uiergezondheid op het high-techbedrijf

Ingmar Thomassen, Judith Poelarends en André van der Kamp

Een inventarisatie over de afgelopen drie jaar op het high-techbedrijf laat een wisselvallig tankcelgetal zien met een duidelijk seizoenseffect. De meeste mastitisgevallen komen voor in de zomer. De E-coli bacterie is de belangrijkste mastitisverwekker, vooral in 2001. Het aantal dieren dat wordt afgevoerd door uierproblemen is hoog; de helft van het aantal dieren dat wordt afgevoerd vanwege uierproblemen betreft uiergezondheid. Er wordt via preventieve maatregelen geprobeerd de afvoer door uierproblemen te verlagen.

In een reeks van 4 artikelen wordt het diermanagement van het high-techbedrijf besproken. In dit artikel wordt ingegaan op de uiergezondheid op het high-techbedrijf. (voor algemene bedrijfsgegevens zie artikel "vruchtbaarheid op het high-techbedrijf" in PraktijkKompas nr 3)

Resultaten van het high-techbedrijf

Tankcelgetal

Figuur 1 toont het tankcelgetal en het aantal mastitisgevallen op het high-techbedrijf en het landelijk gemiddelde tankcelgetal. Het tankcelgetal op het high-techbedrijf varieerde in de periode 1999 – 2001 tussen de 150.000 en 250.000 cellen/ml, met enkele uitschieters naar boven. Er is een duidelijk seizoenseffect waarneembaar; met name in de zomerperiode ligt het tankcelgetal hoger, wat ook landelijk het geval is. Daarnaast blijkt dat in de zomerperiode meer koeien mastitis krijgen. Gemiddeld genomen is het tankcelgetal in de afgelopen jaren iets gestegen tot een gemiddelde van 250.000 voor 2001 (tabel 1).

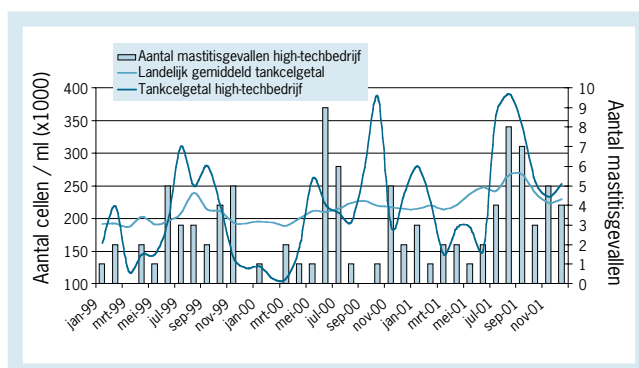
Veel mastitisgevallen

Per jaar krijgt meer dan eenderde van de koeien een keer mastitis. Dit is veel. In 2001 ligt het percentage mastitisgevallen duidelijk hoger dan in de jaren 1999 en 2000 (tabel 2). Ook is in 2001 het percentage koeien met een celgetal boven de 250.000 cellen/ml hoger dan in de voorgaande jaren. Bij vergelijking met het gemiddelde van de proefbedrijven moeten

Management

Constateren en behandelen van mastitis

Het automatisch melksysteem op het high-techbedrijf beschikt over een kleur- en geleidbaarheidsmeting waarmee mastitis kan worden opgespoord. Bij de geleidbaarheidsmeting geldt dat een afwijking van 20 % tussen de huidige meting en een voortschrijdend gemiddelde voor het betreffende kwartier een attentie tot gevolg heeft. Wanneer de kleur van de melk niet voldoet aan de ingestelde norm of als de koe een afwijkende melkgift heeft, geeft het systeem ook een attentie. Met de attentie wordt gecontroleerd de bedrijfsboer de koeien op mogelijke mastitis. Op het high-techbedrijf wordt mastitis altijd op dezelfde manier behandeld volgens een behandelplan. Een mastitisgeval wordt hierbij ingedeeld in een lichte, zware of coliachtige mastitis. Afhankelijk van de ernst van de mastitis wordt, eventueel in overleg met de dierenarts, een behandeling gestart. Er wordt altijd een bacteriologisch onderzoek uitgevoerd. Voor de droogstand worden alle koeien met een droogzetter behandeld. Koeien die in de lactatie een celgetalverhoging hebben gehad, krijgen een zwaardere droogzetter.

Figuur 1 Tankcelgetal en aantal mastitisgevallen op het high-techbedrijf en landelijk gemiddeld tankcelgetal.

we er rekening mee houden dat er grote verschillen zijn in de bedrijfsvoering tussen het high-techbedrijf en de overige proefbedrijven. Deze verschillen betreffen met name de hogere melkproductie per koe, automatische melken en het niet toepassen van weidegang op het high-techbedrijf.

Tabel 2 laat zien dat *E-coli* en *Staph. aureus* de belangrijkste

Tabel 1 Kengetallen met betrekking tot uiergezondheid op het high-techbedrijf

Kengetal	1999	2000	2001	Gem. Proefbedrijven (1992 – 1999)
Gemiddelde bedrijfscelgetal (x1000)	191	206	250	152
% koeien >250.000 cellen/ml ¹	15	14	25	15
Mastitis (%) ¹	30	31	39	20
Speenbetrapping (%) ¹	1	7	3	2
Afvoer wegens uierproblemen (%) ¹	10	23	21	6
– Afvoer wegens vorm (%)	6	9	11	–
– Afvoer wegens gezondheid (%)	4	14	10	–

¹ in percentage van het gemiddelde aantal aanwezige koeien

Afvoer blijkt een veel voorkomende reden te zijn voor afvoer

Behandeling van mastitis gebeurt met behulp van een behandelplan.

mastitisverwekkers zijn. De *E-coli* bacterie leeft in de omgeving van de koe, zoals in de mest, op de uier en in de ligboxen. De sterke toename van het aantal mastitisgevallen (door *E-coli*) in de zomer van 2001 komt mogelijk voort uit de weerstandsvermindering door een toen waargenomen infectie onder het vee. Helaas kon met labanalyses de ziektenverwekker niet achterhaald worden zodat we geen aanwijsbare oorzaken konden vinden.

Preventieve maatregelen

Preventieve maatregelen bestaan vooral uit een goede huisvesting en hygiëne in de stal. Op het high-techbedrijf worden de boxen tweemaal daags schoongemaakt. Bovendien is in het voorjaar van 2000 begonnen met het strooien van kalk in de ligboxen (drie keer per week in de periode mei tot en met september). Ook is de schoftboom van de ligboxen naar achteren verplaatst, zodat de koeien minder met de achterpoten in de boxen staan. De ligboxen blijven hierdoor schoner. Om de infectiedruk in de stal te verlagen is inmiddels besloten om de brisketsboards vóór in de ligboxen te vervangen door een spanband. De verwachting is dat hierdoor minder ophoping van zaagsel en herkauwresten plaats vindt.

In de loop van de tijd is ook het ophaalregime gewijzigd. De koeien worden nu 10 uur na de laatste melking opgehaald; voorheen gebeurde dit na 14 uur. De koeien op het high-techbedrijf hebben gemiddeld een hoge melksnelheid (2,8 kg per minuut). Samen met de soms lange intervallen leidde dit regelmatig tot het uitliggen van melk door de koeien in de boxen. Het eerder ophalen van koeien voorkomt dit in belangrijke mate.

Tabel 2 Mastisisoorten per jaar in % van het totale aantal mastitisgevallen

	1999	2000	2001
E-coli	21	24	35
Streptococcen	3	8	12
Staph. aureus	14	28	12
Staph. (niet aureus)	0	0	4
Onbekend/ negatief	59	28	37
Overige	3	12	0

Uiergezondheid en uiervorm

Het totale afvoerpercentage op het high-techbedrijf is 35 %. Van de afgevoerde koeien wordt ongeveer tweederde afgevoerd vanwege uiergezondheid of uiervorm. Problemen in uiervorm betreffen met name onkantheid, een te sterke ophangband, te wijde speenplaatsing en een te diep of te laag uier. Tabel 1 laat zien dat er in 2001 evenveel dieren werden afgevoerd wegens de uiervorm als uiergezondheid. Waarschijnlijk speelt afvoer wegens uiervorm op bedrijven met een automatisch melksysteem een grotere rol dan op bedrijven met een traditionele melkstal.

Het aantal speenbetrappingen was in 2000 hoger dan in de andere jaren, omdat de krachtvoerboxen toen tussen de ligboxen waren geplaatst. Koeien die in de ligboxen naast de krachtvoerboxen lagen, werden nogal eens slachtoffer van een koe die de krachtvoerbox in- of uitliep. Na verplaatsing van de krachtvoerbox naar de loopgang is het aantal speenbetrappingen gedaald.

In het kort...

Het tankcelgetal op het high-techbedrijf schommelt tussen de 150.000 en 250.000 cellen/ml met enkele uitschieters naar boven. Er komt relatief veel mastitis voor en het percentage koeien met een celgetal van boven de 250.000 cellen/ml is vooral in 2001 flink gestegen. *E.coli* en *Staph. aureus* zijn de meest voorkomende mastitisverwekkers op het high-techbedrijf. Het percentage koeien dat wegens uierproblemen wordt afgevoerd is hoog. Uiervorm blijkt een even belangrijke reden voor afvoer te zijn als uiergezondheid.

Een goede uiervorm is van groot belangrijk voor het aansluiten van het melkstel bij automatisch melken. Begin 2002 is een nieuwe versie van de aansluitsoftware geïnstalleerd; naar verwachting leidt dit tot een daling van afvoer wegens uiervorm. Voorheen moeilijk aan te sluiten koeien geven nu nauwelijks problemen meer. Naast technische aspecten spelen fokkerijaspecten een rol. Zo wordt op het high-techbedrijf bij de stierkeuze terdege rekening gehouden met kenmerken als hoogte-maat, uierdiepte, sterkte ophangband en speenplaatsing. 📄